

1897. évi XXXIII. törvénycikk

az esküdtbiróságokról¹

1. § Minden törvényszéknél, melynek büntető hatásköre van, esküdtbiróság szerveztetik. (34. §)

Az esküdtbiróság az elnökkel együtt három birói tagból és tizenkét esküdtből áll.

2. § Az esküdtbiróság elnökét és ennek helyettesét a kir. ítélőtábla elnöke jelöli ki.

Elnökké rendszerint a kir. törvényszék elnökét kell kijelölni; de kijelölhetők a kir. ítélőtábla birái, valamint ama törvényszék birái is, melynél az esküdtbiróság alakittatik. Az esküdtbiróság elnökének helyettesét a törvényszék birái közül kell kijelölni.

A kijelölés egy évre történik és legkésőbb december 31-ig a hivatalos lapban és a kir. törvényszék hirdetményi tábláján közzéteendő.

Az elnöknek és helyettesének akadályoztatása esetében, a helyettesítés iránt, ha annak sürgős szüksége forog fenn, esetről-esetre a törvényszék elnöke intézkedik.

3. § Az esküdtbirósághoz két birót és két helyettes birót, szintén egy évre, a kir. törvényszék elnöke jelöli ki, a vezetése alatt levő kir. törvényszék birái, vagy a törvényszék székhelyén működő kir. járásbírák sorából.

Esküdtbiróság tagja albiró nem lehet.

4. § Esküdt csak az a magyar honos férfi lehet, a ki az alaplajstrom egybeállításának évében életkorának legalább huszonhatodik évét betöltötte és az állam hivatalos nyelvét, Fiumében pedig az olasz nyelvet érti, azon írni és olvasni tud, ha vagy:

1. évenként legalább husz korona egyenes állami adót köteles fizetni, a mennyiben pedig időleges adómentességet élvez, husz korona egyenes állami adónak megfelelő értékű vagyonnal bir, vagy

2. köztisztviselő, lelkész, a magyar tudományos akadémia tagja, tudor, okleveles tanár, ügyvéd, mérnök, építész, hajós kapitány, gazdász, gyógyszerész, vegyész, erdész, bányász, tanító, sebész, állatorvos, továbbá az, a ki a felsőbb művészeti vagy más felsőbb szakiskolát elvégezte, végül a ki a középiskolai záróvizsgát letette.

5. § Az esküdtek jegyzékébe nem vehető fel:

1. a ki nyereségvágyból eredő büntett vagy vétség miatt jogerősen szabadságvesztés-büntetésre volt elítélve;

2. a ki hivatalvesztésre vagy politikai jogai gyakorlatának felfüggesztésére van ítélve (1878. évi V. tc. 56. §), az ítéletben megállapított időtartam alatt;

3. a ki szabadságvesztés-büntetés végrehajtása alatt áll, vagy feltételes szabadságon van;

4. a ki ellen büntett vagy fogházzal büntetendő vétség miatt vizsgálat, közvetlen idézés, vagy főtárgyalás (bűnvádi perrendtartás 268. §) van elrendelve, vagy a ki vád alá van helyezve.

5. a ki csőd alatt áll, gondnokság alá van helyezve, vagy a kinek kiskorusága meg van hosszabbítva;

6. a ki testi vagy szellemi fogyatkozás miatt az esküdt kötelességeit teljesíteni nem képes.

6. § Továbbá nem vehető fel az esküdtek jegyzékébe:

1. a minister, a fiumei kormányzó, a főispán s Budapesten a főpolgármester;

2. a tényleges szolgálatban levő biró vagy ügyész;

3. a fegyveres erőnek tartós, tényleges szolgálatban álló tagja (1889:VI. törvénycikk 2. §); a szabadságolt havidíjas és az ideiglenesen szabadságolt legénység;

4. a rendőri hatóság tagja vagy közege (bűnvádi perrendtartás 85. §);

¹ Szentesítve: 1897. VIII. 25. Kihirdetve: 1897. VIII. 28.

5. a pénzügyőrség tagja;
6. a napszámos vagy a szolga.

7. § Az esküdtszéki szolgálattól mentes:

1. az országgyűlés képviselőházának, a főrendiháznak vagy a közös ügyek tárgyalására kiküldött bizottságnak tagja, az ülőszak tartamára;
2. a lelkész;
3. a fegyveres erőnek az esküdtek névjegyzékébe felvett az a tagja, a ki ideiglenes tényleges szolgálatot teljesít, a behívás tartama alatt;
4. a gyakorló orvos;
5. a gyógyszerész, a kinek segéde nincs;
6. a néptanító;
7. a postánál, a távirdánál, a vasutnál és a gőzhajózásnál alkalmazott egyének;
8. a ki életkorának hetvenedik évét betöltötte;
9. a ki az év folyamán valamely ülőszakban szolgálatot teljesített, a folyó és a következő évben.

8. § Az igazságügyi minister évről-évre elrendelheti, hogy a 7. § 9. pontja alapján mentesség igénybe vehető ne legyen oly törvényszék területén, a melynél másképp esküdtbiróság nem szervezhető.

9. § Városokban a polgármester, községekben a bíró, Budapesten a kerületi előljáró, a városi törvényhatósági bizottságnak, illetőleg városi vagy községi képviselőtestületnek, a székes fővárosban pedig a kerületi választmánynak (1893:XXXIII. tc. 9. §-a) két kiküldöttjével, - a kiknek egyike községekben mindig a községi, illetőleg körjegyző, - mint összeíró bizottság köteles minden év május havában egybeállítani azoknak a városukban, illetőleg községükben, kerületükben lakó összes férfiaknak névjegyzékét, a kik a fenti 4. § értelmében esküdtek lehetnek és az 5. és 6. §-ok kizáró rendelkezései alá nem esnek.

Azt, a kire nézve a kizárás tekintetében kétség merül fel, vagy a ki az esküdtszéki szolgálattól mentes (7. §), a kizárás, illetőleg mentesség okának feltüntetésével a névjegyzékbe föl kell venni.

A névjegyzéknek tartalmaznia kell folyó szám alatt és betűrendben a neveket, a bejegyzett egyén korának, végzett iskoláinak, polgári állásának vagy foglalkozásának, lakóhelyének tüzetes adatait; azt, hogy mennyi egyenes állami adót köteles fizetni, hogy az országban használatban levő nyelvek közül melyiket beszéli, melyiket használja túlnyomóan, melyik az anyanyelve, továbbá lehetőleg azt is, hogy a névjegyzékben előforduló egyének melyikéhez áll a 19. §-ban meghatározott viszonyban. E névjegyzéket, melyet két példányban kell kiállítani, a bizottság elnöke és jegyzője aláírja.

Ez a névjegyzék az esküdtek alaprajstroma.

10. § A polgármester, a községi bíró, illetőleg a kerületi előljáró június hó első napja előtt a helyi szokás szerint közhirrre teszi, hogy az alaprajstromot a helyhatóság hivatalos helyiségében június első napjától kezdve tizenöt napon át bárki megtekintheti; továbbá, hogy akár alkalmas egyénnek kihagyása, akár nem alkalmasnak bejegyzése miatt e tizenöt nap alatt bárki felszólalhat és hogy a felszólalásokra, melyek a hivatalos helyiségben közszemlére lesznek kitéve, nyolcz nap alatt bárki észrevételeket tehet. A felszólalásokat és az észrevételeket a polgármesternél, a községi bírónál, illetőleg a kerületi előljárónál írásban kell beadni vagy szóval kell előterjeszteni. A szóval tett felszólalásokat és észrevételeket jegyzőkönyvbe kell foglalni.

11. § A községi bíró az alaprajstrom mindkét példányát, a felszólalásokkal és észrevételekkel együtt, szükségesnek mutató megjegyzései kíséretében, július hó 15-ik napjáig a községre nézve illetékes főszolgabíróhoz terjeszti be.

A főszolgabíró vagy helyettese az alaprajstromokat átvizsgálja, a hiányosokat pótlás végett visszaküldi, a késedelmes községi bírót az iratok betérjesztésére felhívja, s ha ez siker nélkül történt, arra 200 koronáig terjedhető pénzbírsággal szorítja.

12. § A főszolgabíró, polgármester és kerületi előljáró az alaplajstrom egyik példányát saját levéltárában megőrzi, másik példányát pedig a felszólalásokkal, észrevételekkel és azok mellékleteivel együtt szeptember 1-ső napjáig annak a kir. törvényszéknek elnökéhez küldi be, melynél az esküdtbiróság szervezve van.

Együttal felvilágosító nyilatkozatot tesz a felszólalásokban és észrevételekben felhozott oly adatokra is, melyeknek valóságosága vagy valótlanosága az iratokból nem tűnik ki.

13. § Ha az alaplajstrom szeptember hó első napjáig be nem érkezett, a törvényszék elnöke az igazságügyministernek jelentést tesz; a ki a lajstrom összeállítása iránt saját hatáskörében intézkedik, esetleg elrendelheti, hogy az a késedelmes tisztviselő költségére állíttassék össze.

14. § A kir. törvényszéknél november havában bizottság ül össze. Ennek elnöke: a törvényszék elnöke, tagjai: egy bíró és három bizalmi férfi, a kiket az elnök a törvényhatóság által a 18. § értelmében megválasztott bizalmi férfiak közül hív meg. Ezeken kívül a törvényszék elnöke, ha szükségesnek találja, a kerület, a város vagy járás közigazgatási főtisztviselőjét felvilágosító nyilatkozattétel végett a bizottság ülésére szintén meghívja.

A bizottság mindenekelőtt vizsgálat alá veszi a felszólalásokat és az ezekre tett észrevételeket. E tárgyban hozott határozatát jegyzőkönyvbe veszi; ennek alapján az alaplajstromokra záradékot vezet, melyben felsorolja azokat, a kiknek felvételét vagy kihagyását elhatározta. A jegyzőkönyvet és a záradékot az elnök és a jegyző írják alá.

15. § A bizottság a felszólalások elintézése után az alaplajstromokból kiválasztja az esküdtbirósághoz a következő évre szükséges esküdteket és helyettes esküdteket. Ezek számát mindenik esküdtbiróság kerületére nézve az igazságügyi minister rendeletben állapítja meg.

Az esküdteket első sorban azok közül kell kiválasztani, kik nem köztisztviselők.

A helyettes esküdteket a helyben vagy a közel vidéken lakó egyének közül kell kiválasztani.

16. § A bizottság zárt ülésben, szavazattöbbséggel, végérvényesen határoz.

17. § A kiválasztott esküdtek betűsoros rendben külön lajstromba (főlajstrom), a helyettes esküdtek szintén külön lajstromba (helyettes lajstrom) irandók. Ezek az évi lajstromok. Az évi lajstromok a bizottság összes tagjainak aláírása, a hivatalos pecséttel való ellátás és kinyomtatás után, a királyi ítélőtábla elnökének, a királyi főügyésznek, az esküdtbiróság kerületében működő királyi ügyészségeknek, ügyvédi kamaráknak, polgármestereknek, községi bíráknak és kerületi előljáróknak megküldendő.

A polgármesterek, a községi bírák és a kerületi előljárók kötelesek a felmerült halálesetekről, a lakóhely-változásokról és azokról a körülményekről, melyek miatt az évi lajstromokba felvett egyének valamelyike az esküdtek jegyzékébe fel nem vehető (4., 5. és 6. §-ok), a királyi törvényszék elnökének haladék nélkül jelentést tenni. Az elnöknel az évi lajstromokba felvett egyének közül azok is kérhetik a szolgálat alól való felmentésüket, a kiknek erre a 7. § szerint igényük van. Az évi lajstromok helyesbítése iránt a királyi törvényszék elnöke végérvényesen határoz; s a helyesbítéseket az aláírásával és hivatalos pecsétjével ellátandó záradékokban részletesen felsorolja.

18. § A 14. és 15. §-ok értelmében működő bizottsághoz a törvényhatóság bizottsága egy évi időtartamra saját kebeléből tizenkét bizalmi férfit választ, és ezek jegyzékét október végéig azon törvényszék elnökéhez teszi át, a melynél az esküdtbiróság szervezve van.

Ha egy esküdtbiróság területén két törvényhatóság van, minden törvényhatóság hat-hat, ha pedig kettőnél több van, mindegyik négy-négy bizalmi férfit választ.

Ha egy törvényhatóság területén több esküdtbiróság van, a bizalmi férfiakat mindegyik esküdtbirósághoz ez a törvényhatóság választja.

Köztisztviselő bizalmi férfi nem lehet.

Az elnök a törvényszék székhelyén kívül lakó bizalmi férfiaknak és közigazgatási főtisztviselőknek, kérelmekre, napidíjat és utiköltséget állapít meg, a mi a bűnügyi átalányt terheli.

A szabályszerűleg meghívott bizalmi férfit, a ki a bizottság ülésére pontosan meg nem jelenik, az elnök 200 koronáig terjedhető pénzbírsággal bünteti, a meg nem jelent közigazgatási főtisztviselőt pedig felettes hatóságánál feljelenti.

19. § Minden ülésszak megkezdése előtt legalább 15, de legfeljebb 30 nappal a kir. törvényszék nyilvános ülést tart, melyben az elnökön kívül két bíró vesz részt. Erre az ülésre a kir. ügyészséget meg kell hívni, az ügyvédi kamarát pedig az ülés hatánapjáról azzal kell értesíteni, hogy magát megbízott által képviseltetheti. A törvényszék ez ülésben az évi lajstromból harmincz esküdtet és tíz helyettes esküdtet sorsol ki.

E czélból az elnök által kijelölt bíró a főlajstromba bejegyezve levő mindenik esküdtnak külön papírszeletre irt nevét felolvassa és a törvényszék asztalán levő urnába helyezi; a szolgálatot teendő esküdteknek kisorsolása után pedig ugyanaz a bíró a helyettes lajstromba bejegyezve levő mindenik helyettes esküdtnak szintén külön papírszeletre irt nevét olvassa fel és helyezi az urnába. A sorsot az elnök húzza. A kisorsolt esküdtek jegyzéke a szolgálati lajstrom.

A kisorsolás nem terjed ki azokra az esküdtekre és helyettes esküdtekre, a kik az őket megillető mentességet a sorsolás megkezdéseig érvényesítették. Az elkésztett előterjesztett kérelem alapján az esküdtszéki szolgálat alól csak akkor adható felmentés, ha a mentességi ok az említett időpont után merült fel.

Ugyanabba a szolgálati lajstromba együttesen fel nem vehetők:

1. a fel- vagy lemenő ágban rokonok vagy sógorok;
2. az oldalrokonok unokatestvérig bezárólag;
3. azok, a kik egymással örökbefogadó szülői és örökbefogadott gyermeki viszonyban állanak;
4. a kiknek egyike a másik nejének fitestvére vagy nőtestvérének férje.

Az e pontok alá eső egyének közül az, a kinek nevét az elnök előbb húzta ki az urnából, a szolgálati lajstromba fölveendő, a folytatólag kisorsolt másik vagy többi ki nem sorsoltnak tekintendő.

A sorshuzásról jegyzőkönyvet kell fölvenni.

20. § Ha a későbbi ülésszak szolgálati lajstromának egybeállítása idejében az évi lajstromokban már oly kevés név maradt fenn, hogy a főlajstromban ötvennél, a helyettes lajstromban tizenötnél kevesebb név fordul elő: a kir. törvényszék az évi lajstromokat, mielőtt a szolgálati lajstrom egybeállításához fogna, az alaplajstromokból az említett számokig kiegészíti (15., 16., 17. §).

21. § A kir. törvényszék a szolgálati lajstromot az esküdtbiróság elnökének megküldi, a ki az ülésszak megkezdéseig felmerült, illetőleg érvényesített kizáró és mentő okok fölött végérvényesen határoz s ha a kisorsolt harmincz esküdt közül valamelyik kizáratik vagy a szolgálat alól fölmentetik: a szolgálati lajstromot a helyettes esküdtek szolgálati lajstromából a sorshuzás rendje szerint kiegészíti.

22. § Az esküdtbiróság elnöke az esküdteknek megfelelő napidíjat, a nem helyben lakóknak utiköltséget is állapít meg.

Ezt kérni kell, még pedig az ülésszak berekesztéseig. Az elkésztett előterjesztett kérelem figyelembe nem vehető.

Az ekként megállapított költség a bűnügyi átalányt terheli.

23. § A megidézett esküdt, a ki az esküdtbiróság ülésére az idézésben kitett idő után jelenik meg, kétszáz koronáig terjedhető pénzbírsággal büntethető.

24. § Tíz koronától ötszáz koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetendő az esküdt, a ki az idézésre meg nem jelent, vagy az ülésszak befejezése előtt az elnök engedelmével eltávozott.

Ismétlés esetében a büntetést ugyanabban az ülésszakban újra kell alkalmazni és az ezer koronáig felemlhető.

Az esküdt, a ki elmaradása vagy eltávazása okából az év folyamán szolgálatot nem teljesített, a következő év évi lajstromába fölveendő.

25. § Az esküdtet, a 23. § és 24. §-okban említett büntetés alól föl kell menteni, ha elmaradását vagy távozását az ülőszak folyamán vagy a határozat kézbesítésétől számítva nyolcz nap alatt alapos okkal kimentette.

26. § Azt, az esküdtet, a ki valótlannak bizonyult mentő okot hozott fel vagy a bűnvádi perrendtartás 343. §-a értelmében hozzá intézett kérdésre a fenforgó kizáró okot szándékosan be nem jelenti; eskünek vagy a helyét pótló fogadásnak letevését, vagy a törvényben meghatározott más kötelességének teljesítését az elnök figyelmeztetése daczára megtagadja: ötven koronától ezer koronáig terjedhető pénzbírsággal kell büntetni.

27. § Ha a 24. és 26. §-okban körülírt kötelességszegés miatt, a főtárgyalást ismételni vagy elnapolni kellett, a kötelességszegő esküdtet az ebből származó költségben is el kell marasztalni.

Ha az esküdt a kiszabott pénzbírság alól felmentetik, azt a költség viselésének terhe alól is fel kell menteni.

28. § A bíróság a 23., 24. és 26. §-okban meghatározott büntetések alkalmazása, a 23. és 24. §-ok alapján kiszabottak elengedése vagy leszállítása, továbbá a költségben való marasztalás tárgyában az előterjesztett bizonyítékok alapján, s ha az illető esküdt jelen van, ennek meghallgatása után határoz.

Végzése ellen egyfoku felfolyamodásnak van helye, mely felfüggesztő hatálylyal bír. (Bűnvádi perrendtartás 378. §)

29. § Az esküdtbiróságok rendes ülőszakainak számát és idejét, az igazságügyi minister állapítja meg.

30. § Az esküdtbiróság elnöke úgy osztja be a tárgyalandó ügyeket, hogy az ülőszak lehetőleg tizenöt napnál tovább ne tartson.

Ha mindazáltal valamely főtárgyalás az esküdtek közreműködésével már kezdetét vette, a szolgálatot tevő esküdtek és helyettes esküdtek az ügy letárgyalásáig közreműködni kötelesek, még abban az esetben is, ha a tárgyalás a szolgálati éven túlterjed.

31. § Az esküdtbiróság elnöke minden ülőszak végén az utolsó ügy fölvétele előtt kérdést intéz az esküdtekhez és a helyettes esküdtekhez az iránt, vajjon a 7. § 9. pontja szerint őket megillető mentességet igénybe kívánják-e venni.

A tett nyilatkozatokat a szolgálatot teljesített esküdtek névjegyzékével együtt a kir. törvényszék elnökével közölni kell.

32. § A tárgyalandó ügyek száma, fontossága vagy nagy terjedelme okából a kir. ítélőtábla büntető tanácsa, a kir. főügyész indítványára, rendkívüli ülőszak tartását rendelheti el.

A kir. törvényszék ezekre az ülésekre a szolgálati lajstromot a 19. § értelmében állítja össze.

33. § Ha az igazságügyi minister a bűnvádi perrendtartás 291. és 337. §-ai értelmében a főtárgyalásnak az esküdtbiróság székhelyén kívül való tartását rendelte el, a kir. törvényszék új helyettes lajstromot állít egybe. Ebben az esetben a helyettes esküdteket lehetőleg azok közül kell kisorsolni, a kik azon helyen laknak, a hol az esküdtbiróság ülését tartja.

34. § Az igazságügyi minister elrendelheti, hogy ugyanazon királyi ítélőtábla területén lévő több határos kir. törvényszék területe egy esküdtbirósági kerületté alakíttassék. Ebben az esetben kijelöli azt a törvényszéket, melynél az esküdtbiróság üléseit tartja.

A kijelölt törvényszék és elnöke végzik azokat a teendőket, melyeket ezen törvény és a bűnvádi perrendtartás előir. Az igazságügyminister ezen intézkedéséről az országgyűlésnek évenként indokolt jelentést köteles tenni.

Királyi ítélőtábla székhelyén levő törvényszék más esküdtbirósághoz nem csatolható.

35. § Az e törvény alapján kiszabott pénzbírságok ugyanazokra a czélokra fordítandók, a melyekre a büntető törvénykönyvek alapján megállapított pénzbüntetések rendelve vannak.

36. § Az igazságügyi minister felhatalmaztatik, hogy e törvény életbelépésének évében a 2., 9., 10., 11., 12., 13., 14. és 18. §-okban foglalt határidőket a belügyministerrel egyetértőleg a szükséghez képest állapítsa meg.

37. § A jelen törvény életbelépésének napját az igazságügyi minister rendelettel állapítja meg. A jelen törvény végrehajtásával az igazságügyi és a belügyi ministerek bizatnak meg; a kik megfelelően intézkednek az iránt, hogy a bűnvádi perrendtartás életbelépése napjáig az esküdtbiróságok kerületei megalakítva, az esküdtek lajstromai elkészítve s az esküdtbiróságok birói tagjai kijelölve legyenek.

TARTALOMJEGYZÉK

1897. évi XXXIII. törvénycikk	1
az esküdtbiróságokról	1